

TÜRK-İS

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI

KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

EKİM 1983

SAYI: 175

DEMOKRASIYE GEÇİŞ

**HAYIRLI
OLSUN**

OY

AYLIK
EĞİTİM
VE
MESLEK
DERGİSİ

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN
ORGANIDIR

EKİM 1983 SAYI: 175

FIATİ :
YURT İÇİ 50 TL.
YURT DIŞI 3 DM.

●
SAHİBİ :
TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
ADINA
GENEL BAŞKAN

●
**ŞEVKET
YILMAZ**

●
MÜESSESE
MÜDÜRÜ :
GENEL
TEŞKİLATLANDIRMA
SEKRETERİ

●
YUSUF ZİYA KARA

●
SORUMLU
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
**HÜSEYİN
EKMEKÇİOĞLU**

●
**IDARE VE YAZIŞMA
ADRESİ :**
TÜRK-İŞ
GENEL MERKEZİ
BASIN VE HALKLA
İLİŞKİLER BÜROSU
BAYINDIR SOKAK No. 10
33 31 25 - 33 31 29

●
DİZGİ VE BASKI :
DEMİRCİOĞLU
MATBAACILIK
34 14 71 - ANKARA

●
KAPAK VE MİZANPAJ
TÜRK-İŞ BASIN MERKEZİ
ANKARA - 33 38 24

İçindekiler

1	SUNUŞ
2 - 3	DEMOKRASIYE GEÇİŞTE SON AŞAMA
4 - 8	EYLÜL TRAFİĞİ YOĞUN GEÇTİ
9	İSTIKRAR POLİTİKASINDAKİ AŞIRILIK İŞSİZLİĞİ ARTTIRDI
10	KÖSEM'DEN
11	İŞ KAZALARINDA LİDERİZ
12 - 13	ÜCRET-FİYAT İLİŞKİSİNDE OLUMSUZ DURUM SÜRÜYOR
14 - 15	MEMUR VE ŞÇİ EMEKLİLERİ ARASINDAKİ FARK YENİ BÜTÇE İLE BİRAZ DAHA ARTIYOR
16	SENDİKA HABERİ
17	40 KATSAYIYA GÖRE EMEKLİ MAAŞLARI
18 - 20	VERİMLİLİK HAFTASI
21 - 23	SOSYAL POLİTİKA
24	HUKUK

DERGİMİZ,
BASIN AHLAK
YASASINA UYAR

SUNUŞ

**HAYIRLI
OLSUN**

Yeniden demokratik parlamenter rejime geçiş süreci 6 Kasım 1983 günü dolmuş oluyor. O gün, 20 milyona yakın seçmen sandık başına giderek seçime katılan  siyasi parli ile bağımsız adaylar için tercihini belirleyecek.

12 Eylül 1980 sonrası açıklanan ve devleti güçlü kılarak sağılı bir demokratik parlamenter rejime geçiş takvminin tam ve eksiksiz uygulanması, bir yandan Türk Askerinin sözüne gvenirliliğıni tescil etmiş, öte yandan da 12 Eylül müdahalesinin iktidar hırsı ile yapılmadığıni dost ve düşmana iln etmiştir.

Demokrasiye geçişin kilometre taşları birer birer aşılırken, özellikle bazı uluslararası kuruluşlar eleştiri ve endişelerini belirtiyorlar, Türkiye’’de en yetkili şahsın ifade ettiğı «Olağıanst bir durum olmadığı takdirde» sözlerini, her an demokrasiden dönüş için gerekçe olarak kullanılabileceğıni belirtiyorlardı.

şunu açıklıkla kabul etmek gerekir ki, askeri yönetim gerçekten iktidarı bırakmamak isteseydi, «olağıanst» mazeretini rahatça kullanabilirdi.

Irak-Iran savaşının sınırlarımızda bütün şiddetiyle sürmesi, Asala militanlarının komşu ülkelerde eğıtilmesi, Yunanistan’ın Türkiye fobisinin yarattığı uluslararası sürtüşmeler, Kıbrıs sorunu, Dünya barışının bir kibrit yakma noktasında bozulabileceğı bir gerginlik içinde oluşu ayrı birer «olağıanst hal» olarak nitelenebilirdi.

Bütün bunlar ülkemizin parlamenter demokratik düzene geçişini engellemedi. Çünkü, engelleme niyeti yoktu.

Türk işçi hareketinin güçlülüğü, etkinliğı içinde demokratik rejimin vazgeilmezliğıne inanan TÜRK-İş, demokrasi süreci içinde yurtsever politikası ile bu kilometre taşlarının aşılmasına katkıda bulunmuştur.

Dergimizin kapak kompozisyonu, barışı simgeleyen güvercin ve demokrasiye geçişi gösteren oy sandığı ile sunulmuştur.

6 Kasım’da yapılacak seçimlerin, Türk Milleti için hayırlı olmasını dileriz.

Saygılarımızla.

TÜRK- İş

Demokrasiye geçişte son aşama

6 Kasım'da
yapılacak
seçimlerle sivil
idare işbaşına
geliyor

6 KASIM
1983
GÜNÜ
YAPILACAK
GENEL
SEÇİMLER
SİVİL
YÖNETİMİ
OLUŞTURACAK

Bazı sendikacılar üç siyasi partinin çeşitli illerdeki aday listelerinde yer aldılar

12 Eylül 1980 günü, Türk Siyahlı Kuvvetlerinin, ülkenin bir içsavaş gidişine «Dur» diyerek yönetime el koymasından bu yana geçen süre içinde, sağlıklı bir demokrasiye yeniden geçiş için ilan edilen takvimin son yaprağı 6 Kasım 1983'ü gösteriyor.

Siyasi Partiler Yasasının yürürlüğe girmesi ve siyasi partilerin kurulmasıyla açılan parlamenter demokratik rejimin kapısı, çok sayıda siyasi partiden ancak üçünün seçime girebilmesine izin verdi.

Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP), Anavatan Partisi (Anc. P.) ve Halkçı Partisinin seçmen karşısına çıkacağı 6 Kasım

1983 günü, Türk siyasi tarihinin de önemli bir dönüm noktası olacak.

Bu arada, bazı sendika yöneticileri de, yeni parlamenter rejim içinde görev yapabilmek için bu üç siyasi partinin çeşitli illerde gösterdiği aday listeleri arasında yer aldılar.

Türk-İş Genel Başkan Vekillerinden **Kemal Özer** Halkçı Partisinden İstanbul'dan adaylığını koyarken, **Emin Kul** da aynı ilden MDP listesinde yer aldı.

TES-İŞ Sendikası Genel Başkanı **Orhan Ercelik** Zonguldak MDP, Danışma Meclisi üyesi ve eski sendikacı **Feridun Şakir Ögünç** İstanbul HP, Soma Maden İşçileri Sendikası başkanı **Abdullah Çekirefe** Manisa HP, Türk-İş 3. Bölge Temsilcisi **Ertuğrul Bulmamış** İzmir HP, 8. Bölge Temsilcisi **Kadir Topuz** Bursa MDP, 7. Bölge Temsilcisi **Kadir Narin** Diyarbakır HP, TES-İŞ Federasyonu Teşkilatlanma Sekreteri **Nevzat Bıyıklı** Artvin Ana P. Türk-İş eski Eğitim Sekreteri **Selahattin Erkap** Kayseri MDP, Teksif Sendikası eski Başkan Vekillerinden **Tevfik Erdem** Gaziantep MDP lis-

telerinde yer aldılar ve MGK onayından geçerek seçime katılmaya hak kazandılar.

Sendikacılar içinde TES-İŞ Konya Şube Başkanı **Osman Aydın**, Ana P. listesinde yer almasına rağmen, adaylığı uygun görülmediği için seçime katılma imkanı bulamadı.

PARTİ LİDERLERİ VE KAMU OYU

6 Kasım'da yapılacak milletvekili genel seçimlerine üç siyasi parti liderinin kamu oyunca yeterince tanınmadığı, sadece Ana P. Genel Başkanı

EMİN KUL
MDP
İSTANBUL
LİSTESİNDE

Kemal Özer
HP'nin İstanbul
Listesinde

Turgut Özal'ın Başbakan Yardımcısı olarak Ulusu hükümetinde ekonomik işlerden sorumlu olduğu dönemde kamu oyunca izlendiği biliniyor.

Her üç lideri de yakından tanıma imkanı, TRT Genel Müdürü **Macit Akman**'ın girişimleri sonucu gerçekleşen bir açık oturumla mümkün olabilecektir.

Bu arada, parti liderlerinin bölgelerini ziyaretlerinde ve yaptıkları konuşmalarda, halkın ilgisini yeterince görmedikleri de gözleniyor.

Buna rağmen, 6 Kasım'da oy kullanma oranının yüksek olduğu tahmin ediliyor.

GÜÇLÜ SENDİKACILIK

Parlamentar demokratik düzene yeniden geçişte Türk sendikacılık hareketinin de yeniden eski canlılığına kavuşması, toplu sözleşme ve grev haklarının kullanılabilmesi bekleniyor.

Olağanüstü şartlar nedeniyle 12 Eylül 1980 sonrası faaliyetine izin verilen Türk-İş ve bağlı sendikalarının, grev yapma hakları askıya alınmış, toplu iş sözleşmeleri de Yüksek Hakem Kurulu tarafından bağitlanmaya başlamıştı.

Aynı dönem içinde, sendika kongre ve toplantıları için izin alma zorunluğu getirilmiş, bazı illerde bu toplantılara izin verilmemişti.

Bazı işveren çevreleri ise bu geçiş dönemini kendi çıkarları için fırsat bilmişler, MGK'nın işçi çıkarma yasağına rağmen yer yer işçi çıkarmaya devam etmişlerdir.

Sendika-üye ilişkisinin de geçiş döneminde büyük ölçüde yıprandığı biliniyor.

Bütün bu geçici sıkıntıların, demokrasiye geçiş ile sona ereceğini belirten sendikacılar, tüm Anayasal kuruluşların yeni dönemde tam bir sorumluluk

çinde davranmaları gerektiğine, aksi halde geçmişteki günlere tekrar dönülebileceğine işaret ediyorlar.

ORHAN
ERÇELİK
MDP
ZONGULDAK
LISTESİNDE

ABDULLAH
ÇAKİREFE
HP.
MANİSA
LISTESİNDE

ÜLKEMİZDE 3,5 MİLYON KİŞİ İŞSİZ

Devlet Plânlama Teşkilâtının yaptığı son araştırmalara göre, ülkemizde açık işsiz sayısının 3 milyon 566 bin 900'e ulaştığı ortaya çıktı. Devlet Plânlama Teşkilâtı yetkilileri bu sayının çalışabilir nüfusun yüzde 20'sini oluşturduğunu belirtiyorlar. Bu durumda her beş kişiden biri işsiz bulunuyor. Ülkemizdeki işgücü arzı ile işgücü talebi arasındaki dengesizlik, nüfus artışı ile iş kapasitesindeki artış arasındaki farkın giderek büyümesi 1982'de ise yüzde 18,2'ye yükseldi. Günümüzde yüzde 20'ye ulaşan bu oran, OECD ülkelerinde ortalama yüzde 8,7, Ortak Pazar ülkelerinde ise yüzde 9,7 dolayında.

Genel olarak, Batı ülkelerinde işsizliğin ekonomik durgunluk koşullarından etkilenerek yükselmekte olduğu biliniyor. Uz-

manlar, Türkiye gibi yıllık nüfus artışı % 2,5 olan, her yıl çalışabilir nüfusu yaklaşık 450 bin artan, genç nüfusu besleme zorunluluğu bulunan ülkelerdeki işsizlik ile, gelişmiş batı ülkelerindeki işsizlik arasındaki niteliksel farklılığa dikkati çekiyorlar. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere, yeni yatırım yapma imkânı gelişmiş ülkelere kıyasla oldukça sınırlı. Nitekim, özel sektör yetkilileri de, bugünkü koşullarda yatırım yapacak durumda olmadıklarını açıkça söylemekteler. Tarım dışı sektörlerde istihdam olanağının yılda en çok 150.000 artırılabilmesi de, yeni yatırımlarla işsizliğin çözümlenebilmesi konusundaki sınırlı olanaklara bir kanıt olarak gösteriliyor. Bu şartlarda yurt dışına işçi göndermek, işsizlik sorununu çok az da olsa geçici olarak hafifletmektedir.

Eylül trafiği yoğun geçti

Şevket Yılmaz ; Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı ile işçi sorunlarını görüştü

EVREN
İLE
YILMAZ
GÖRÜŞMESİ
EK ZAM
İSTEMİNİN
İLK
ETABİYDI

• Türk-İş'in yüzde 20 ek zam telebi üzerine Başbakan Ulusu, Ekonomik kurulu topladı

- Maliye Başkanı Kafaoglu, ek zamma karşı çıktı

- Konu, Başbakanın talimatı ile YHK'na gitti

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, çeşitli işçi sorunlarının çözümü için Eylül ayı içinde Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Bülend Ulusu

ve İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner"le ayrı ayrı görüştü.

Cumhurbaşkanı tarafından 15 Eylül Perşembe günü kabul edilen Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz, çözüm bekleyen işçi sorunları hakkında bilgi sundu.

Cumhurbaşkanı Evren, kendisine intikal ettirilen konular hakkında ilgililerle görüşeceğini belirtti ve Türk-İş kanalıyla işçilerin bayramını kutladı.

35 Dakika süren görüşmeden sonra basına açıklama yapan Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz, «Sayın Cumhurbaşkanımızın işçi sorunlarına karşı duyarlılığını bildiğimiz için, kendilerine bilgi arzettim. Görüşmemiz fevkalade olumlu geçti» dedi.

İÇİŞLERİ BAKANI
İLE GÖRÜŞME

Şevket Yılmaz, Cumhurbaşkanı Evren ile yaptığı görüşmeden sonra İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner ile görüştü.

Yılmaz'ın, İçişleri Bakanlığınca çıkarılan bir genelgede, Sendikaların Dernekler kapsamı içinde gösterilmesinden doğan aksaklıkların giderilmesini istediği öğrenildi.

Daha sonra, yeni bir genelge ile Valilikler uyarıldı ve sendikalarla ilgili işlemlerin 2821 Sayılı Yasaya göre yapılacağı bildirildi.

BAŞBAKAN ULUSU İLE
GÖRÜŞME

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, 21 Eylül Çarşamba

günü saat 16'da Başbakan Bülend Ulusu tarafından kabul edildi.

Bir saat süren görüşmede, hayat pahalılığı ve hızlı enflasyon nedeniyle işçi ücretlerine 1983 için yüzde 20 oranında ek zam yapılması istendiği ve Başbakan tarafından olumlu bulunan bu isteğin Ekonomik Kurulla derhal götürüleceğinin belirtildiği açıklandı.

Şevket Yılmaz, görüşme sırasında işçi konut kooperatiflerinin finansmanı, kamu kesiminde boşalan işçi kadrolarının işçi statüsünde çalıştırılacaklarla doldurulması, işçi alacaklarının ödenmesi gibi konuların çözümünü de istedi.

EKONOMİK KURUL TOPLANDI

Şevket Yılmaz'la görüşmesinin ertesi günü Ekonomik Kurul toplantıya çağıran Başbakan Ulusu, Türk-İş'in ek zam talebi ile ekonomiyi ilgilendiren diğer konuları özel bir gündemle görüşmeye açtı.

Ekonomik Kurulun prensip olarak zamma karşı olmadığı, konunun Maliye Bakanlığına ele alınması gerektiği görüşünü benimsediği öğrenildi.

Öte taraftan, Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu, Türk-İş'in ek zam talebiyle ilgili olarak gazetecilerin sorusunu cevap-

landırırken, böyle bir isteği anlayamadığını, ek zam konusunun ele alınmasının mümkün olmadığını öne sürdü.

Sorunun, Başbakan tarafından Yüksek Hakem Kuruluna görüşülmek üzere intikal ettirildiği yolunda haberler alındı.

EK ZAM GEREKÇESİ

Türk-İş tarafından 1983 yılı ücretlerine yüzde 20 oranında ek zam istenmesine gerekçe olan araştırma da kamu oyuna açıklandı.

Raporda şu görüşler yer alıyor :

GEREKÇE

1. 1982 YILINDA İŞÇİLERİN ALIM GÜCÜ YÜZDE 7.7 AŞINMIŞTIR

1982 yılında işçi ücretlerine yapılan zam ortalama % 25 (1) civarında, buna mukabil hayat pahalılığındaki artış ise % 32.7 (2) olmuştur. Bu durumda 1982 yılında işçilerin hayat standardında % 7.7 aşınma meydana gelmiştir.

2. 1983 YILINDA BEKLENEN ALIM GÜCÜ AŞINMASI YÜZDE 10 DOLAYINDADIR

YHK zamlarının yüzde kısmının SSK ortalama ücret istatistiklerine hemen aynen yansıma trendini esas alırsak, 1983 yılında fiili ortalama ücret artışlarının % 20 olduğunu kabul edebiliriz. Bu oran, 1983 yılı sonunda enflasyonun % 20'yi geçmeyeceği tahminine göre tesbit edilmişti. Oysa daha şimdiden 1983'ün ilk 7 ayı içinde pahalılık artışı % 18.5 (3) olmuştur. Temmuz 1982 - Temmuz 1983 arası 12 aylık süre itibarıyla pahalılık artışı % 28.4'tür (4). Temmuz 1983 sonrasına ait veriler henüz yayınlanmamakla beraber, petrol zammının da etkisiyle mevcut yükselme trendinin artarak devam edeceği muhakkaktır. Bu durumda 1983 sonu itibarıyla işçi ücretlerinin alım gücündeki aşınmanın % 10'u bulacağı tahmini edilebilir.

3. ALIM GÜCÜNDE SON İKİ YILIN KÜMÜLATİF AŞINMASI % 16.9'DUR.

Son iki yıl itibarıyla, işçi ücretlerinin alım gücündeki aşınma, yani işçilerin hayat standardındaki düşme, kümülatif olarak % 16.9'u bulmuştur. (Ülkemizin toplu sözleşme teamülünde iki yıllık süreler

BAŞBAKAN ULUSU, YILMAZ'LA YAPTIĞI GÖRÜŞMEDE İŞÇİ İSTEKLERİNİ OLUMLU BULDU

benimsediği için, burada da son iki yıl esas alınmıştır.)

4. İNDEKSLER YETERSİZ OLDUĞU İÇİN, GERÇEK DURUM DAHA DA OLUMSUZDUR

Yukardaki argümanlarımızın dayandığı indekserin ülkemizin varit gerçeklerini yansıtmadığı bilinmektedir. Başkanın talimatları üzerine DİE'de yeni indeks hazırlama çalışmaları başlatılmış olmakla beraber, son iki yıla ait elimizdeki veriler eski ve yetersiz indekslere göre düzenlendiği için, ortaya çıkan rakamların da gerçek durumu eksik yansıttığı muhakkaktır. Bu durumda, sorunun gerçek boyutunun daha da ciddi olduğu, yani son iki yılda işçi ücretlerinin alım gücündeki aşınmanın hesap edilen kümülatif % 16.9 oranından daha fazla olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir.

**İŞÇİ
İSTEKLERİNİ
ANLAMADIĞINI
BELİRTEN
MALİYE
BAKANI
KAFAOĞLU**

5. İŞÇİ ÜCRET ARTIŞI FİYAT ARTIŞI SEBEBİ OLAMAZ

Talep enflasyonu yaşanan bazı ülkelerde, ücret artışlarının fiyatlara yansımaları, yani ücret-fiyat spiralinin bariz biçimde işlemesi normal olabilir. Ancak ülkemizin gerçekleri karşısında, bu durumun Türkiye için de geçerli olduğu ileri sürülemez. Ülkemizde, imalat sanayiinde maliyet içinde ücret payının 1982 itibarıyla sadece % 11.5'tan ibaret olduğu, buna mukabil kredi faizlerinin payının % 12 yi bulduğu TÜRK-İŞ'in araştırmalarında tesbit edilmiştir (6). İşverenlerin bir çok beyanlarında, işyerlerinin sorunları sıralanırken, kredi faizleri, ham madde, enerji, ithal girdileri, management yetersizliği gibi sorunların üretimin düşmesi ve maliyetlerin artması bakımından çok etkili olduğu, işçi ücretlerinin ise en gerilerde kaldığı gösterilmektedir.

Dolarla satın alınan ithal girdilerinin fiyatı, dolardaki artışa bağlı olarak süratle artmakta ve bu artış misliyle maliyetle intikal ettirilmektedir.

Bu durumda, ülkemizde artık talep enflasyonunun hızını kaybettiği, buna mukabil maliyet enflasyonunun hız kazandığı; dolayısıyla tedbirlerin de bu çerçevede içinde düşünülmesi gerektiği akla gelmektedir. Bu nedenle de, işçi ücretlerinde artış olursa maliyetlerin ve dolayısıyla fiyatların artacağı tezi de ülkemiz şartlarında geçersiz kalmaktadır.

6. ÜCRET ARTIŞLARININ İŞSİZLİĞE YOL AÇACAĞI İDDİASI GEÇERSİZDİR

İşsizliğe çare olarak yatırımların artırılması, yatırımlara kaynak olarak da ekonomi içinde tasarrufa gidilmesi genel bir ilkedir. Nitekim, monetarist ekonomide, gelirleri ve vergileri azaltarak, yaratılan tasarrufun özel sektör eliyle yatırıma yö-

neleceği varsayımı önemli bir hedeftir. Bu varsayımın son yıllarda mesela ABD'de nisbeten doğrulandığı da görülmektedir.

Ancak, ülkemizdeki gelişme böyle olmamış, ücretlerin kısılmasıyla tasarruf yaratma amacı gerçekleşmemiştir. Nitekim, 1982 yılında işçi ücretlerinin alım gücü % 7.7 gerilerken, toplam yatırım harcamaları artmamış, tam aksine, geçen yıla göre sabit fiyatlarla % 6.4 (9) oranında getilemiştir. Demek ki, işçi ücretlerinin sınırlandırılması yatırımlara kaynak yaratılacağı varsayımı ülkemizin somut koşullarında geçerli olmamıştır.

Türkiye şartlarında, eğer milli ekonomide tasarruf yapılacaksa, gelir dağılımındaki adaletsizlik vakası dikkate alınarak, tasarrufun kaynağı işçimemur gibi esasen milli gelirden az pay alanlarda değil; çok fazla pay alarak mevcut bölüşüm adaletsizliğini yaratan diğer kesimlerde aranmalıdır. Meselenin bu yönü dikkate alınmadığı için, sonuç olarak işçi ücretleri gerilemiş ama yatırımlar da artmamıştır.

Bu durumda, işçi ücretlerinde reel artış sağlanırsa, yatırımlarda azalma olacağı ve bu nedenle işsizliğin tahrik edileceği tezi de ülkemiz şartlarında da geçerli değildir.

7. ÜCRETLERDEKİ AŞINMA MİLLİ GELİR DAĞILIMINI BOZMAKTADIR

Ülkemizde milli gelirin kesimler arasındaki bölüşümünü gösteren son resmi çalışma 1977'de yapılmıştır. (7) Daha sonra fonksiyonel dağılım çalışmaları yapılmamış, yapıldıysa bile sonuçları yayınlanmamıştır.

Bazı özel araştırmalar milli gelir dağılımının çalışanlar aleyhine bozulduğunu gösteren bazı veriler elde etmişlerdir. TÜRK-İŞ'in bu konudaki bir araştırması, 1969-1979 yılları arasında milli gelir içinde tarım dışı ücret payının % 21'den % 17 ye düştüğünü, daha sonraki yıllar itibarıyla da bu düşme trendinin devam ettiğini göstermektedir (8).

Nitekim, 1982 yılında işçi ücretlerinin alım gücünde % 7.7 aşınma olduğu hesap edilmişken, büyük firmaların aynı yılı % 40 civarında ortalama kârla kapadıkları kendileri tarafından açıklanmıştır. Bu durum, milli gelirin fonksiyonel dağılımının daha da bozulduğunu; ücret grubundan faiz-kâr rant gruplarına pay transferi yapıldığını göstermektedir.

Milli Gelirin fonksiyonel dağılımındaki bozulma, giderek sosyal adalet duygusunun ve güveninin zedelenmesine yol açabilir. Böyle bir olumsuz gelişme ise, ülkemizin yarınki sosyal huzuru bakımından ciddi endişelere yol açar. Bu ilibarla, me-

seleye dalma böyle geniş bir perspektiften bakarak, sosyal ve ekonomik bütün nimetleri ve külfetleri kesimler arasında adil dağıtmaya özen göstermekte yarar olduğu şüphesizdir.

NOTLAR:

- (1) Yüksek Oakem Kurulu 1982 yılı ücret zammı.
- (2) Ticaret Bakanlığı, İstanbul Geçinme İndeksi.
- (3) Ticaret Bakanlığı, İstanbul Geçinme İndeksi ((ilk yedi ay)
- (4) Ticaret Bakanlığı, İstanbul Geçinme İndeksi (son oniki ay)
- (5) Törüner, M. İmalat Sanayiinde Maliyet Yapısı ve Ücretler, TÜRK-İŞ Yayını 145.
- (6) Türkiye Cumhuriyet Bankası Yıllık Rapor 1982.
- (7) OECD Economic Surveys 1982-1983, TURKEY.
- (8) Beyaslan, A., Türkiye'de Gelir Dağılımı ve Ücretlerin Seyri, TÜRK-İŞ Yayını 152.

YÜKSEK
HAKEM
KURULU
BAŞKANI
NACI
VARLIK

BASKIYA GİRERKEN

YÜKSEK HAKEM KURULU KARARI;

1 Kasım'dan itibaren 3 bin lira ek zam

- ŞEVKET YILMAZ'IN BAŞBAKAN ULUSU İLE İKİNCİ DEFA GÖRÜŞMESİ SONUNDA, YÜKSEK HAKEM KURULU KONUYU YENİDEN MÜZAKERE ETTİ VE İTTİFAKLA EK ZAM KARARI ALDI

Dergimizin baskı hazırlıkları sürerken, TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** Başbakan **Bülend Ulusu**'yu ikinci defa ziyaret etti.

Bu ziyaret sonunda, Başbakan **Bülend Ulusu**, Yüksek Hakem Kuruluna bir yazı göndererek, olumsuz yönde alınan kararın yeniden gözden geçirilmesini istedi ve, 2364 sayılı Yasanın 1/B maddesine göre toplu sözleşmelerin yürürlük süresi içinde de zam yapılabileceğini hatırlattı.

Yüksek Hakem Kurulu, Başbakan'ın yazısı üzerine yeniden konuyu ele aldı ve 19 Ekim Çarşamba günü yaptığı toplantıda, avans mahiyetinde 3000'er lira işçi ücretlerinin arttırılmasını kararlaştırdı.

1 Kasım 1983 tarihinden geçerli olan kararla ilgili olarak 20 Ekim Perşembe günü Çalışma Bakanlığı'nda TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu

Başkanı **Halit Narin** ile Çalışma Bakanı **Turhan Esener** basma ortak bir açıklama yaptılar.

Halit Narin, işçilere yapılan bu ücret artışının işveren çevrelerinde memnuniyetle karşılandığını ve karara bunun için katıldıklarını söyledi ve **Şevket Yılmaz**'ı bu konudaki çalışmaları için kutladı.

Şevket Yılmaz da yaptığı konuşmada, ek ödemenin toplu sözleşmeli işçilerle, Hükümetçe teşmil kararı alınan işyerlerindeki tüm işçilere uygulanacağını hatırlattı ve Başbakan **Bülend Ulusu**'yla YHK üyelerine bu konudaki yardımları nedeniyle teşekkür ettiğini söyledi.

Çalışma Bakanı **Esener**, işçi ve işveren kesimlerinin böyle yakın bir dialog içinde bulunmasının, gelecek için büyük ümitlere vesile olduğunu bildirdi.

Toplantı salonunda **Şevket Yılmaz**'la öpüşen **Halit Narin**, «Bu öpücük dünyanın en pahalı öpücüğü» dedi.

Şevket Yılmaz:
ni'ni beklerken b
turmış:

"Sepetimin
seyi omuzumla
İçeri girer
sürdürdü"

çilerinin ve karışımı poleninin
Türk-İş Genel Başkanı Yıl
maz, daha sonra sunları şöyle
di: "İnsanın karnı teorile
dül işle, paraya doyar"
minin amacı birtakım
lanmak değil, i

Maliye: "İşçiler alacaklı değil, borçlu"

✓ Naci Varlık "Önemli olan hükümetin
ekonomik politikasıdır buna
kesinlikle ters düşemeyiz" dedi

Şevket Yılmaz:

'Maliyeci ve iktisatçılar
Türkiye'yi 20 yıldır
deneme tahtasına
çevirdiler'

● Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz istikrar tedbirlerinin işsiz-
liği artırdığını belirterek "İnsanın karnı teorile değil, işle, paray-
la doyar" dedi.

Türk-İş Genel Başkanı, işçi
ücretlerine ek zam talebinde
ısrarlı olduklarını söyledi

HA)- Türk-İş Genel Başka-
rvek Yılmaz, "İşsizliğin
anüstü biçimde artması
edeni, ekonomiye istik-
tirmek amacıyla başvu-
politikalarda aşırıya ka-
dır" dedi.

Şevket Yılmaz, verdiği de-
işsizliğin nedenlerini
sadece son yılları suç-
haksızlık olacağını,
İkinmaya başladığımız
en bu yana plan kusur-
lunu belirtti.

İlanımız, maliyecile-
k" itçılarımız ülke-

mizi son 20 yıldır çeşitli öko-
nomik modellerin deneme
tahtasına çevirdiler" seklin-
de konuşan Şevket Yılmaz, bu
kargaşa ortamında Türkiye'nin
çıkartılardan çok ekonomik te-

Türk-İş Genel Başkanı
Şevket YILMAZ

Yılmaz: "Maliye Bakanının tuzu kuru"

“İstikrar politikasında aşırılık işsizliği arttırdı,,

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz, ekonomik istikrar politikalarıyla işsizlik arasındaki ilişkileri değerlendirdi. 1984 Bütçe Tasarısını da eleştiren Yılmaz, «İşsizliğin olağanüstü artmasının nedeni, ekonomik istikrar getirmek amacıyla başvurulan politikalarda aşırıya kaçılmasıdır» dedi. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, «Verimlilik Haftası» nedeniyle MPM'ce düzenlenen seminerde yaptığı konuşmada da, verimliliğin artmasının işsizliği çoğalttığını savundu.

İstikrar politikalarının geçmişte Japonya'da, bugün ise ABD ve İngiltere'de kısmen başarılı olduğunu, işsizliği azaltıcı etki yaptığını söyleyen Yılmaz, «İstikrar politikalarının kalkınmakta olan ülkelerde kötü sonuçlar verdiğini» vurguladı. Türkiye'de işsizliğin çığ gibi büyüdüğünü söyleyen Yılmaz, istikrar politikasını gevşeterek, enf-

lasyonu körüklemeyen yatırımı artırmak gerektiğini savundu. Yılmaz, «Yatırım için gerekli tasarrufların olmaması nedeniyle çalışanlar kesiminde gelirler sınırlanmıştır. Bu yöntem ekonomik bakımdan ciddi sorunlar yaratmıştır. Harcamaların kısılması isteniyorsa, tasarruf gücü olanlara, yani faiz-kâr rant sahiplerine yönelmelidir.» dedi.

«TÜRKİYE'Yİ SON 20 YILDIR TECRÜBE TAHTASINA ÇEVİRDİLER»

İşsizliğin nedenlerini ararken, sadece son yılları suçlamamanın haksızlık olacağını belirten Yılmaz, «Planlılarımız, maliyecilerimiz ve iktisatçılarımız ülkemizi son 29 yıldır deneme tahtasına çevirdiler. İnsanların karnı teoriyle değil, işle, parayla doyar. Ekonominin amacı bir takım kuru rakamlar ve istatis-

tiklerle oyalanmak değil, insana iş bulmak, yeterli gelir sağlamak ve mutluluk ortamı yaratmaktır» dedi.

«ÖNERİLERİMİZ DİKKATE ALINMIYOR»

1984 Bütçesinin vergi ve tasarruflarla ilgili adaletsizliği gidermeye niyetli görünmediğini, yatırımların istihdam yaratmakta doyurucu olmadığını söyleyen Yılmaz, «Planlı ve iktisatçılarımız nedense bizi dinlemiyorlar. Onların tercih ettiği dille değil de, hayatın diliyle konuştuğumuzdan olsa gerek» dedi. İşsizliğin önlenmesi ve azaltılması ile ilgili önerilerini açıklayan Yılmaz, «12 Eylül öncesinin kötü günlerinden kalan acı anıların temelinde bazı işverenlerin keyfi işten çıkarmalarının önlenmesiyle, işsizler ordusunun büyümesinin önlenmesi olacağını» da sözlerine ekledi.

EKONOMİNİN
AMACININ
İNSANA
İŞ
BULMAK,
YETERLİ
GELİR
SAĞLAMAK
OLDUĞUNU
SÖYLEYEN
YILMAZ,
1984
BÜTÇE
TASARISINI DA
ELEŞTİRDİ

Türk Sendikacılığı bu günlerde yeni Sendikalar Kanunu'na intibak edebilmek için oldukça sıkıntılı günler geçiriyor. Denilebilir ki; hemen her hafta yurdumuzun çeşitli il ve ilçelerinde Kongreler yapılmakta bu kongrelerde adaylar çıkmakta, adayların seçimlerde özellikle formaliteler yüzünden karşı karşıya kaldıkları güçlükler birbirine eklenmekte, kongrelere katılan işçi liderleri sendikacılığı canlı tutabilmek için insanüstü çabalar sarfetmektedirler.

Şube kongrelerinin hızla devam ettiği bu günleri sendikalarımızın merkez kongreleri takip edecek, sendika kongrelerini ise Türk-İş'in büyük kongresi tamamlayarak yıl sonuna kadar kanunun emrettiği hususlar yerine getirilmiş ve başta TÜRK-İŞ olmak üzere Türk işçi hareketini yönlendiren liderler hakim nezaretinde yapılan Genel Kurullar sonucu 3 yıllık bir dönem için işbaşına getirilmiş olacaktır. Bu dönemde 2882 sayılı kanunla delege seçimleri hakim denetimi dışında bırakılmış ve fakat şube kongreleri ile üst kurul kongreleri hakim nezaretinde yapılmak durumuyla karşı karşıya getirilmişlerdir. Tatbikat yeni olduğu için abartmadan uygulamadaki farklılıkları bir kaç cümle ile dile getirmek gerekirse, bunları şöylece sıralayabiliriz :

Bir ilimizde Genel Kurul için ilgili seçim kurulu başkanı 50-60 bin lira isterken, bir başka ilimizde Genel Kurul için talep edilen ücret 9 bin lirayı bulmakta, bir ilimizde seçim için ayrı ayrı listeler hakimler tarafından makbul addedilirken, diğer bir ilimizde ayrı ayrı listeler yerine birleşik oy pusulası

NOT :

YAZI DIZGIYE GİRDİKTEN SONRA EK ZAM KONUSUNUN ÇÖZÜMLENDİĞİNİ MEMNUNİYETLE ÖĞRENDİM. KONUNUN ÇÖZÜMÜNDE İLGİSİNİ ESİRGEMEYEN SAYIN BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU'YA YÜREKTEN TEŞEKKÜR EDİYORUM.

TÜRK SENDİKACILIĞINDA SIKINTILI GÜNLER

laları talep edilmekte ve hatta adayların alfabetik sıraya göre düzenlenmesi kongre başkanlıklarından talep edilmektedir.

İnanıyoruz ki, bu sıkıntılar uygulamadaki bazı yanlışlıklar kendilerini Türk-İş Genel Başkanı Sayın Şevket YILMAZ'la birlikte bir kaç defa ziyaret ettiğimiz Yüksek Seçim kurulunun Sayın Başkanı tarafından çözüme kavuşturulacak ve uygulamada yeknesaklık sağlanabilecektir. Seçimlerde kaybedenlerin demokrasinin temel kuralları olan seçme ve seçilme hakkına saygı göstermeleri kazananların «kazandım» diye böbürlenmemeleri, bu geçiş döneminin zorluklarını atlatabilmek için el ele veremeleri büyük önem taşımaktadır. Hiç şüphesiz sıkıntılar sadece bundan ibaret değildir. Zorunlu sebeplerle toplu sözleşme yapma hakkının Yüksek Hakem Kuruluna verilmiş bulunması, Yeni Toplu İş Sözleşmesi sistemi için bazı önemli ve ciddi hazırlıkları da gerektirmekte, sendikalarımızın yeni yöneticilerini kanunları çok iyi anlayıp değerlendirmeye zorlamaktadır.

★ ★

Ekonomik sıkıntılarının giderek artması, işçi ücretlerinde satınalma gücünün azalması, reel ücretlerin gerilemesi, Türk-İş Yönetimini Ek Zam konusunda talepte bulunmaya mecbur etmiştir. Konu Türk Basınının büyük desteğiyle gündemde tutulabilmiş ve bu satırların yazıldığı sırada Yüksek Hakem Kurulunda müzakere edilmeye başlanmıştır. Sonucunu işçiler kadar kamuoyu da merakla beklemekte ve bu konuda takınacak tutumu dikkatle değerlendirmeye hazırlanmaktadır.

★ ★

Türkiye'yi çok partili demokrasiye götürecek olan seçim kanunun kabulünden sonra bazı sendikacılarımız siyasi partilerden kesin aday olmuşlardır. Tümünün

başarılı olması içten dileğimizdir. Milletimizin hür iradesiyle parlamentonun teşekkülünden sonra da işçi hareketine düşen önemli görevler olacaktır. Parti ayrımı gözetmeksizin ülke yararına yapılacak çalışmaları izlemek, işçilerin ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını daha iyi dile getirmek ve yasa koyucuya yardımcı olacak çalışmalarını değerlendirmek.

★ ★

Türk-İş, yurdumuzun en büyük işçi kuruluşu olarak Genel Kurul arifesinde bazı geçici sıkıntılarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Zonguldak Maden İşçileri Sendikasının ve Köy-Yol-İş Sendikasının durumudur. Her iki sendikamızın yeni kanunlara intibak sırasında değişik bir görüşle hareket ederek ayrı Milli Sendika oluşturmaları şekli ayrılığa vesile olmuştur. İncancımız odur ki, Zonguldak'lı arkadaşlarımız Türkiye Maden İş Sendikası, Köy-Yol-İş Sendikası ile bütünleşmeyi gerçekleştirebilecekler ve Türk-İş saflarındaki onurlu yerlerini yeniden alacaklardır. Şekil ayrılıkları bize göre usulü ayrılıklardır. Esasa taalluk etmemeli ve zıdlaşmalar yerine uzlaşma sağlanmalıdır. Türk-İş Büyük Kongresi 21 Aralık'ta Ankara'da Arı Sinemasında toplanacaktır. Hazırlıkları yoğun bir biçimde sürdürülen bu genel kurulun muhteşem bir kongre olması için gereken yapılmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın onurlandıracağı bu Büyük Kongrenin Türk işçilerine ve yüce milletimize hayırlı olmasını şimdiden gönülden diliyorum. Sıkıntılar atlattılacak ve hür sendikacılık sorumlu sendikacılık anlayışını da nefsinde bütünleştirerek ülke yararına çalışmalarını sürdürecektir. Sıkıntıların atlatılması ise sabır istiyor. Bekleyelim ve görelim.

İş kazalarında lideriz

Türkiye'de çalışma şartları, henüz çağdaş düzeye ulaşmış değil. Özellikle teknik güçlükler, çalışanların iş kazalarına uğraması ihtimalini çoğaltıyor. Zira tehlikeli işlerde alınması gereken önlemlerle ilgili araçların da dışarıdan ithal edilmesi gerekiyor ki, iş sahipleri genellikle böyle bir yatırıma girmekten kaçınıyorlar.

Bunun yanı sıra bazı iş kollarında da, kimyasal artıklar büyük tehlike yaratıyor ve çalışanların sıhhatini günden güne yitirmelerine yol açıyor. Örneğin kundura sanayi ve deri sanayiinde kullanılan bu kimyasal maddeler bazı hastalıklara yol açıyor.

İstatistikler, Türkiye'nin iş kazaları konusunda üst sıralarda yer aldığını gösteriyor. Batılı ülkelerde iş kazaları asgari düzeye indirilmişken Türkiye'de iş kazalarının bu denli yoğun olması bir bakıma çalışanların da dikkatsizliklerini gözler

önüne seriyor. Örneğin Batılı ülkelerde iş emniyeti yeterince sağlanmadığı takdir-

de o işçi işbaşı yapmaktan kaçınırken, Türkiye'deki ekonomik şartlar işçiye «iş

tercihi» yapmak konusunda seçim hakkı bırakmıyor.

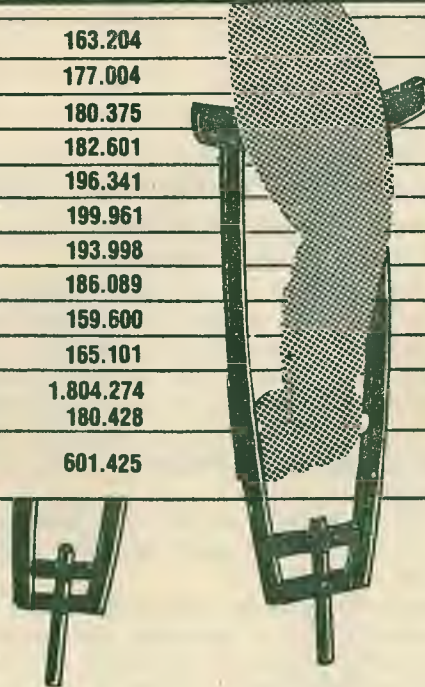
(Son Havadis)

BEKLENEN İŞ KAZASI SAYILARI

Yıllar	Alt Sınır	Ortalama	Üst Sınır
1982	135.518	184.710	233.902
1983	135.922	185.114	234.307
1984	136.332	185.524	234.716
1985	136.747	185.938	235.130
1986	137.166	186.358	235.550

YILLAR	İŞ KAZASI SAYILARI	ÖLENLERİN SAYILARI
1972	163.204	900
1973	177.004	1.048
1974	180.375	1.117
1975	182.601	1.038
1976	196.341	1.113
1977	199.961	1.309
1978	193.998	1.178
1979	186.089	1.448
1980	159.600	1.320
1981	165.101	1.173
TOPLAM Ortalama	1.804.274	11.644
Bir İşgünü Ortalaması	180.428	1.165
	601.425	3,88

Ücret - Fiyat gelişmesindeki olumsuz durum sürüyor

ÜCRET - FİYAT - GERÇEK ÜCRET

YILLAR	GÜNLÜK CARİ ÜCRET	CARİ ÜCRET İNDEKSİ	GEÇİNME İNDEKSİ (1977=100)	GERÇEK ÜCRET	GERÇEK ÜCRET İNDEKSİ
1977	146.53	100	100	146.53	100
1978	207.93	141.90	161.88	128.44	87.65
1979	294.31	200.85	264.75	111.16	75.86
1980	426.96	291.38	514.34	83.0	56.65
1981	543.84	371.15	707.77	76.83	51.54
1982	691.03	471.60	939.03	73.58	50.22

ENFLASYON YÜZDE 32.5'A TIRMANDI

● TİCARET BAKANLIĞININ AÇIKLAMASI, YÜZDE 25 FİYAT ARTIŞININ HAYAL HALİNE GELDİĞİNİ GÖSTERDİ

Toptan eşya fiyatlarının Eylül ayında yüzde 2,4 oranında artış kaydettiği belirtilerek, «İlk 9 aydaki artışların yüzde 24,3'e ulaştığı, Eylül itibarıyla 12 aylık dönemdeki artışların ise yüzde 32,5 oranını bulduğu» bildirildi.

Ticaret Bakanlığı açıklamasında 1983 yılındaki fiyat artışlarının geçen yıla oranla oldukça yukarıda gerçekleştiği de ifade edildi. Açıklamaya göre, toptan eşya fiyat artışları geçen yılın ilk 9 ayında yüzde 17,2, Eylül sonuna kadar olan 12 ayında ise yüzde 23,5 olarak gerçekleşmişti.

GEÇİNME İNDEKSLERİ

Eylül ayında geçinme indeksleri ise Ankara'da yüzde 5,4, İstanbul'da ise yüzde 3,2 oranında artış kaydetti. Bu oran geçen yılın Eylül ayında Ankara'da yüzde 3,1, İstanbul'da ise yüzde 3,2 olmuştu...

Geçinme indeklerinde Eylül sonu itibarıyla ilk 9 aylık artışlar Ankara'da yüzde 23,5, İstanbul'da yüzde 22,7 olarak hesaplandı. Bu artışların Eylül sonu itibarıyla 12 ayda ulaştığı rakamlar ise Ankara için yüzde 31,2, İstanbul'da ise yüzde 29 olarak belirtildi... Aynı oranlar geçen yıl Ankara'da yüzde 27,6, İstanbul'da ise yüzde 29,7 olmuştur.

Son günlerin tartışma konusu olan ve farklı görüşlerin ileri sürüldüğü ücret artışları ile fiyat artışlarına açıklık getirmek amacıyla, ücret-fiyat dengeszliğini vurgulayan bir araştırma yapmış bulunuyoruz.

Bu araştırmamızda değerlendirilen veriler, tamamen istatistiklere dayanmaktadır. Cari ücretle ilgili veriler, Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan, fiyat artışları ile ilgili veriler ise, Ticaret Bakanlığı'nın İstanbul Geçinme İndeksin-den alınmıştır.

1977 yılını baz alarak yapmış olduğumuz bu araştırma; ücret-fiyat arasındaki gelişmeyi değerlendirmektedir.

Araştırmada dikkati çeken bazı önemli noktalar şöyle sıralayabiliriz:

— Ücret-fiyat ilişkisi de devamlı olarak çalışanlar aleyhine bozulmaktadır. Özellikle, son beş yılda verilen ücret zamları, fiyat artışlarının oldukça altında kalmıştır. Bu durum, dar ve sabit gelirli kesimin alım gücünü erozyona uğratmıştır.

— Ücret artışları ile fiyat artışlarının sağlıksız geliştiğini başka bir açıdan da değerlendirmek mümkündür. Grafikte de görüleceği gibi, cari ücret indeksi, geçinme indeksinin altında seyretmektedir.

Bu farkın, maalesef giderek büyüdüğünü görmekteyiz. Her iki indeks için 1977 yılını 100 kabul ettiğimizde; 1978 yılında 141.90 olan cari ücret indeksi, 1982'de 471.60'a çıkar-ken 1978'de 161.88 olan geçinme indeksi, 1982'de 939.03'e yükselmiştir.

- Dar ve sabit gelirli-ler aleyhine olan bu olumsuz gelişmeyi gerçek ücret trendinde de görmek mümkündür. Gerek gerçek ücrette, gerek gerçek ücret indeksinde sürekli bir düşme izlenmektedir. Son beş yıllık dönemde, alım gücü yarı yarıya azalmıştır.

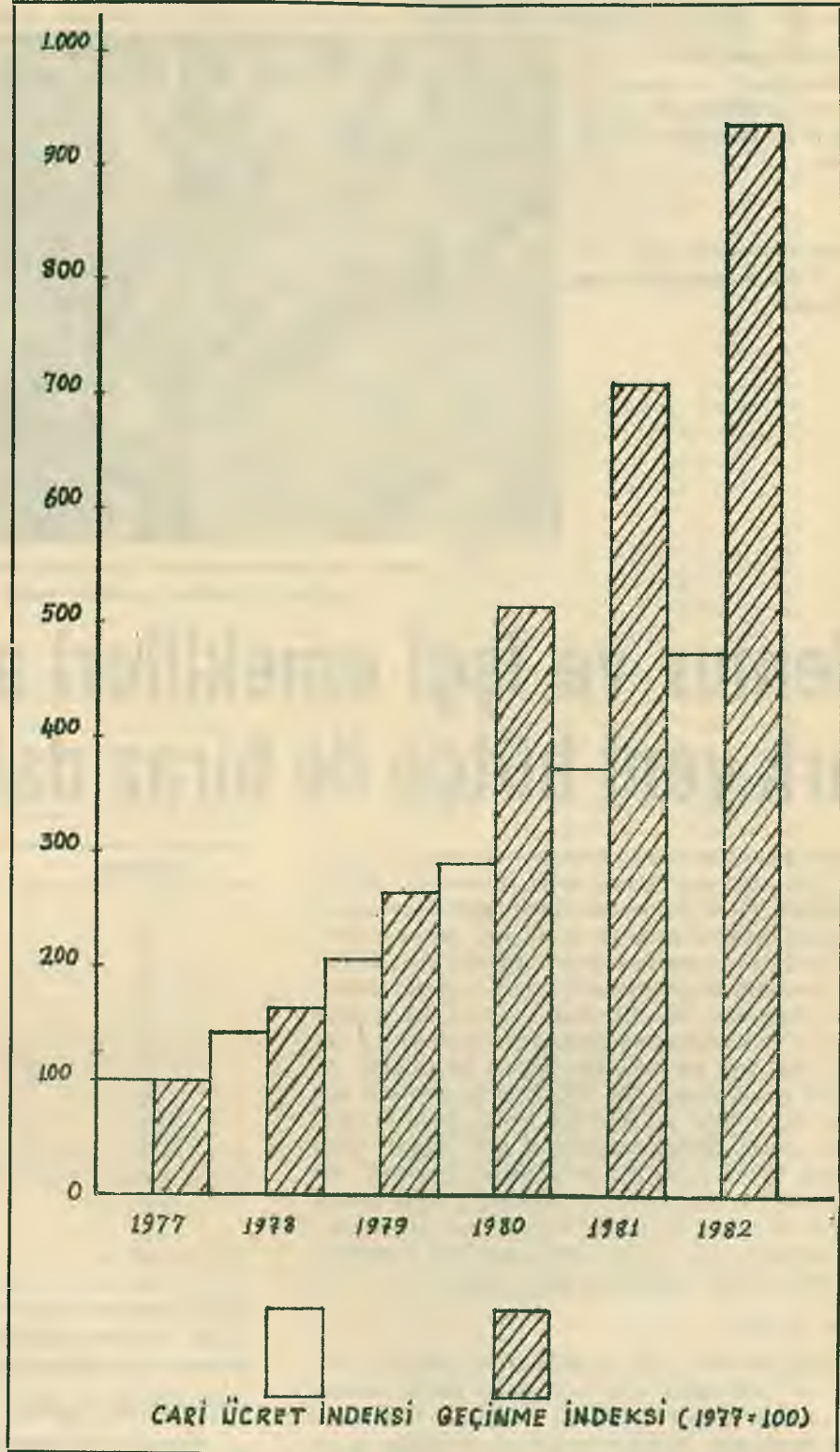
Nitekim, 1977 yılında, 146.53 olan gerçek ücret, 1982 yılında 73.58'e düşmüştür. 1977 yılında 100 kabul edilen gerçek ücret indeksi de, aynı şekilde bir düşüş eğilimi göstererek, bu rakam 1982'de 50.22'e içinde bulunduğumuz yılda da daha aşağılara inmiştir.

1983 yılına ait resmi rakamlar henüz belli olmadığından araştırmamız 1977-1982 dönemini kapsamaktadır. Ancak, içinde bulunduğumuz yılda da, reel ücretlerin bir düşüş gösterdiğini yine mevcut resmi rakamlara göre söylemek mümkündür.

Bilindiği gibi, YHK 1983

yılı için % 20 oranında ücret zammı vermişti. Oysa, 1983 yılında enflasyonun % 30'u aşacağı şimdiden

belli olmuştur. Bu durum göstermektedir ki, reel ücretler 1983 yılında da düşme eğilimi gösterecektir.

ZORUNLU AÇIKLAMA :

Yetkililer, gelir vergisi oranının düşürülmesi ve sosyal yardımların yükseltilmesiyle artışın yüzde 25'e ulaşacağını öne sürüyorlar.

Kıdem ödencesinin yıllık tavanı da 77.500 liradan 80.625 liraya yükseldi

Dergimizin baskıya gireceği günlerde, katsayı üzerindeki tartışmalar devam etmekteydi. 39 mu, 40 mı olacak? Sosusuna cevap henüz bulunamamıştır.

Bu nedenle, katsayının 39 olması halinde memur aylıkları ve işçi emeklilerinin durumu bu yazıda incelenirken, «Sosyal Güvenlik» bölümümüzde Türk-İş Uzmanı Osman Nuri Tekman'ın 40 katsayıya göre hazırladığı ikinci bir araştırmayı da sunuyoruz.

Emekli memur ve işçiler arasındaki ücret farkı büyürken, üç aydan üç aya bankalarda çekilen eziyetteki eşitlik bozulmadı

Memur ve işçi emeklileri arasındaki fark yeni bütçe ile biraz daha artıyor

1984 Bütçe Tasarısında katsayının 39, yakacak yardımının net 7.500 lira olarak kabul edilmesiyle memur maaşlarında yüzde 21, memur emekli maaşlarında yüzde 17, emekli ikramiyelerinde yüzde 14, işçi emekli aylıklarında ise yüzde 13 oranında artış sağlanmış oldu. Katsayının artmasıyla Bağ-Kur emekli aylıkları da yükselirken kıdem ödencesinin yıllık üst sınırı da 3.125 lira artarak 80.625 lira oldu. Bütçe tasarısında, yakacak yardımı 6 bin liradan 7.500 liraya çıkartıldı. Aile yardımı (çalışmayan eş için) 900, çocuk yardımı 150 - 900, fazla çalışma saat ücreti 40-100, yolluklar ise 850-2.500 lira arasında belirlendi. Öte yandan, 1984'de uygulanacak gelir vergisi oranı da yüzde 36'dan yüzde 30'a düşürülecek. Yetkililer, bu değişikliklerle birlikte aylıklarda meydana gelecek artışın 1984 için öngörülen yüzde 25 enflasyon oranına ulaşacağını bildiriyorlar. Bütçe komisyonu üyeleri ise, katsayının en az 40-42 olması gerektiğini savunuyorlar.

Memur Aylıkları

Katsayının 34'den 39'a çıkartılması ve yakacak yardımının net 7.500 olarak kabul edilmesiyle memur aylıklarında yaklaşık yüzde 21 artış oldu. Katsayının 39 olmasıyla her derecedeki memurun alabileceği en düşük ve en yüksek brüt aylığı şöyle olmaktadır :

Derecesi	En Az	En Çok
1	47.580	54.600
2	41.145	52.260
3	35.880	49.920
4	31.785	45.435
5	28.275	39.390
6	25.350	34.515
7	23.010	30.615
8	21.255	27.300
9	19.500	24.570
10	18.330	22.425
11	17.160	20.670
12	16.575	19.110
13	15.990	17.940
14	15.405	16.965
15	14.820	16.380

Bu tutarlara 7.500 net yakacak (sosyal) yardımı, ek gösterge, yan ödeme ve aile yardımı ayrıca eklenecek.

Memur Emekli Aylıkları

Katsayının 39 olması ve emeklilik gösterge tablosunun değiştirilmesi sonucunda her dereceden emekli olan

25 yıl çalışmış memurun alabileceği en yüksek ve en düşük net emekli aylık tutarı şöyle olmakta :

Derecesi	En Az	En Çok
1	27.885	31.688
2	24.843	30.420
3	22.562	29.153
4	20.280	26.871
5	18.379	24.083
6	16.478	21.801
7	14.957	19.646
8	13.815	17.745
9	12.675	15.971
10	11.915	14.576
11	11.154	13.436
12	10.774	12.422
13	10.394	11.661

Bu tutarlara da 7.500 lira net sosyal yardım eklenecek.

İşçi Emekli Aylıkları

SSK emeklilerinin aylıkları da katsayı ile birlikte artmakta. Ancak, emekli aylıkları için esas alınan gösterge rakamları memurlardan daha düşük. 1984 yılında uygulanacak memur emeklilik göstergeleri Emekli Sandığı Yasasında yapılan değişiklikle yükseltilmesine karşın işçi emeklilik göstergeleri henüz değişmedi. Sosyal yardım parası da işçi emeklileri için halen 5 bin lira. 2795 sayılı Yasa, sosyal yardımda memurlar için yapılan artışın aynı oranda işçi emeklilerine de yansıtılmasını öngörmekte. Buna göre, işçi emeklileri için de sosyal yardım parası 6.500 liraya yükselmiş oluyor. Yürürlükteki göstergelere 39 katsayı uygulanınca 30 yıl çalışıp emekli olan bir işçinin aylığı, 6.500 lira sosyal yardım dahil aşağıdaki gibi oluyor :

Derece	Net Ele Geçen
1	30.660
2	29.678
3	28.695
4	27.712
5	26.729
6	25.746
7	24.764
8	23.781
9	22.798
10	21.815
11	20.832
12	19.839

Tutarlar her derecenin 4. kademesi üzerinden hesaplanmıştır.

Kıdem Ödencesi Üst Sınırı

1475 sayılı Yasa'nın 14. maddesini değiştiren 2762 sayılı Yasa, kıdem ödencesinin yıllık tavan miktarı ile en yüksek devlet memurunun yıllık ikramiye tutarı eşitleninceye dek her yıl için ödenecek kıdem ödencesi üst sınırının, 2.500 göstergenin katsayısıyla çarpılması sonucunda bulunacak tutar ile 75 bin lira arasındaki farkın dörtte birinin 75 bin liraya eklenmesi yoluyla bulunacağını öngörmekte. Buna göre, katsayı 34 olduğunda kıdem ödencesinin yıllık üst sınırı 77.500 liraydı. Katsayı 33 olunca kıdem ödencesinin yıllık üst sınırı da 3.125 lira artarak 80.625 liraya çıkmış oluyor.

hukuk

**18 YAŞINDAN KÜÇÜK BİR KİMSENİN
AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERDE
ÇALIŞTIRILMASININ İŞ KAZASININ
ORTAYA ÇIKMASINDA ÖNEMLİ BİR
ETKEN OLDUĞUNU KABUL ETMEK
GEREKİR**

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1982/5026

K. 1982/5724

T. 15.6.1982

DAVA: Davacı, iş kazasından doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

KARAR: Hüküm, süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Olay tarihinde davacı 18 yaşından küçüktür. Çalıştırıldığı iş ağır ve tehlikeli işlerdendir. 18 yaşından küçük bir kimsenin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasak olmakla birlikte bu yön kusurun doğrudan doğruya işverene yükseltilmesini icabettirmez ise de, iş kazasının meydana gelmesinde büyük etken olduğunun da kabulünü gerektirir. Bundan başka olayın oluş tarzı ve dosyada bulunan diğer deliller hep birlikte incelenip değerlendirildiğinde kusurun % 85'inin davacı işçiye, % 15'nin de davalı işverene verilmesi isabetli sayılamaz.

O halde bu hususlar ve İş Kanununun 75. maddesi ile İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü hükümleri gözönünde tutulmak suretiyle yeniden kusur incelemesi yaptırılmak ve hasıl olacak sonuç uyarınca bir karar vermek gerekirken, bu konularda yeterli bir incelemeyi içermeyen bilirkişi raporuna göre hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebepten davacı yararına BOZULMASINA, bozma sebebi-ne göre şimdilik diğer hususların incelenmesine yer olmadığına, 15.6.1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Şeker-İş Sendikasının 1983 Eğitim çalışmaları başarılı ile sonuçlandı. Ankara'daki seminere katılanlar toplu halde (altta) ve seminerden bir görünüş (yanda).

ŞEKER-İŞ 1983 EĞİTİM ÇALIŞMALARINI TAMAMLADI

«ŞEKER SANAYİİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ SORUNLARI»
KONULU SEMİNERLERDEN 900 İŞÇİ YARARLANDI

Türk-İş'e bağlı Şeker-İş Sendikası tarafından 1983 yılı içinde iki dönem halinde uygulanan ve 20 semineri kapsayan eğitim çalışmaları sona erdi.

Şeker-İş Sendikası Eği-

tim Müdürü **Bahri Topcu**'nun verdiği bilgiye göre; 900 şeker sanayii işçisinin yararlandığı «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Sorunları» seminerlerinde başarılı bir program uygulandı.

Sosyal Güvenlik Bakanı **M. Sadık Şide**, Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**, Şeker-İş Sendikası Eğitim Genel Sekreteri **Mehmet Aydın**, ISGÜM Müdürü **Fütuhat Baysal** Ankara'daki seminerlerde birer konuşma yaptılar.

dular.

Sosyal Güvenlik Bakanı **M. Sadık Şide** Şeker-İş Sendikasının Ankara'daki eğitim programında yaptığı konuşmada çalışma hayatıyla ilgili yasalarla yapılan değişiklikleri anlattı.

Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir** de, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin önemi üzerinde durarak, «İş kazalarında kaybedilen işgünü sayısı, grevlerde kaybedilen işgününden daha fazladır» dedi.

Özdemir, Şeker-İş Sendikasının bu çalışmasının örnek nitelikte olduğunu da kaydederek yöneticileri kutladı.

20 Şeker fabrikasında yapılan eğitim çalışmalarında Sağlık Bakanlığı İşçi Sağlığı bölümünden **Haluk Orhun**, SSK Genel Müdürlüğünden **Tahsis İşleri Daire Başkan Yardımcısı Memduh Tüfekçi**, Çalışma Bakanlığı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezinden **Dr. Şule Ilıcak** da birer tebliğ sun-

Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**, Şeker-İş eğitim çalışmalarına katıldı.

40 KATSAYIYA GÖRE EMEKLİ MAAŞINIZI HESAPLAYABİLİRSİNİZ

506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 2422 Sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile eklenen Ek Madde 4'ün ikinci fıkrası, «Katsayının değişmesi halinde, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, yeni katsayı esas alınarak gelir ve aylık yeniden hesaplanır» hükmünü amirdir.

Aynı madde ile eklenen Ek Madde 5'in 2795 Sayılı Kanunla değişik (a) fıkrasında da «...Sosyal yardım zammı olarak 5.000,— lira ödenir. 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adı malüllük, vazife malüllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenen sosyal yardım zammında yapılacak değişiklikler, bu madde uyarınca ödenmekte olan sosyal yardım zammına AYNI ORANDA yansıtılır» hükmü bulunmaktadır.

Bilindiği üzere 1984 yılı Bütçe Kanunu tasarısında 1984 yılı için katsayı 40, sosyal yardım zammı 7500 lira olarak yer almıştır. Ayrıca Sosyal Sigorta Kanununa ekli gösterge tablosunda da 99 luk bir artış getirilmesi tasarısında Danışma Meclisinden geçmiştir. Tasarılar aynen kabul edildiği takdirde yukarıda bahsedilen madde hükümleri gereğince ödenen aylık ile gelirler de 40 katsayısına göre yeniden hesaplanacak ve sosyal yardım zammı da memurlarda olduğu gibi 1/4 oranında yani 1.250,— lira artırılabacaktır.

Bu durumda yaşlılık veya malüllük aylığı alanların, 40 katsayısına göre aylık miktarını hesaplamalarına yardımcı olmak üzere bir tablo hazırlayıp yayınlamakta yarar görülmüştür.

Tablo, derece ve kademeler esas alınarak 40 katsayısı ile % 1 aylık oranına göre düzenlemiştir. Bu tabloya göre aylık sahibinin aylığını hesaplayabilmesi için derece ve kademeleri ile aylık oranını bilmesi gerekir.

Örneğin 3 üncü derecede 7 nci kademeden ve % 73 oranından aylık almakta olan bir kişinin yeni aylığı şöyle hesaplanacaktır :

Tabloda 3 üncü derece 7 nci kademeden karşılığında 368.4 sayısı bulunmaktadır; bu sayının aylık oranı 73 ile çarpımı (368.4 x 73 =) 26.893.20 liradır, buradaki kuruş tama çıkarılıp, 6.250.00 lira sosyal yardım zammının ilavesi ile bu kişinin aylığının (26.894.00 + 6.250.00 =) 33.144.00 lira olduğu bulunur.

Buna göre bu tabloda kendi derece ve kademedeniz karşılığını bulunup, aylık oranınız ile çarpıp, bulunan miktardaki kuruşu liraya tamladıktan sonra 6.250.00 lira Sosyal yardım zammını ilave ederek aylık miktarınızı hesaplayabilirsiniz.

Ancak, ölüm aylığı hesabında 6.250.00 lira sosyal yardım zammının hak sahiplerine eşit olarak dağıtılacağını gözden uzak tutmamak gerekir.

40 KATSAYIYA GÖRE SOSYAL YARDIM HARİC % 1 AYLİK ORANI KARŞILIĞI

DERECE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	390.0	391.2	392.4	393.6	394.8	396.0	397.2	398.4	399.6	—	—	—
2	375.6	376.8	378.0	379.2	380.4	381.6	382.8	384.0	385.2	386.4	387.6	388.8
3	361.2	362.4	363.6	364.8	366.0	367.2	368.4	369.6	370.8	372.0	373.2	374.4
4	346.8	348.0	349.2	350.4	351.6	352.8	354.0	355.2	356.4	357.6	358.8	360.0
5	332.4	333.6	334.8	336.0	337.2	338.4	339.6	340.8	342.0	343.2	344.4	345.6
6	318.0	319.2	320.4	321.6	322.8	324.0	325.2	326.4	327.6	328.8	330.0	331.2
7	303.6	304.8	306.0	307.2	308.4	309.6	310.8	312.0	313.2	314.4	315.6	316.8
8	289.2	290.4	291.6	292.8	294.0	295.2	296.4	297.6	298.8	300.0	301.2	302.4
9	274.8	276.0	277.2	278.4	279.6	280.8	282.0	283.2	284.4	285.6	286.8	288.0
10	260.4	261.6	262.8	264.0	265.2	266.4	267.6	268.8	270.0	271.2	272.4	273.6
11	246.0	247.2	248.4	249.6	250.8	252.0	253.2	254.4	255.6	256.8	258.0	259.2
12	231.6	232.8	234.0	235.2	236.4	237.6	238.8	240.0	241.2	242.4	243.6	244.8

VERİMLİLİK HAFTASI DÜZENLENDİ

KENAN
EVREN,
MPM
BAŞKANI
KAYA
ÖZDEMİR'İ
KABUL
ETTİ

**Cumhurbaşkanı
Evren,
MPM
Başkanı
Özdemir'i
kabul
ederek
çalışmalar
hakkında
bilgi aldı**

Yılmaz: "Şartlar ne olursa olsun çalışma barışını sürdüreceğiz,, dedi

1983'ü Türkiye için «VERİMLİLİK» yılı ilan eden MPM, bu amaçla 26-30 Eylül tarihleri arasında da «VERİMLİLİK HAFTASI» düzenledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, düzenlenen hafta dolayısıyla 28 Eylül Çarşamba günü MPM Yönetim Kurulu Başkanı Kaya Özdemir'i Çankaya Köşkünde kabul ederek, MPM'nin çalışmaları konusunda kendisinden bilgi aldı.

Kaya Özdemir de, MPM'nin çalışmalarına gösterdiği yakın ilgiden dolayı Cumhurbaşkanı Evren'e, şükranlarının ifadesi olan bir şilt sundu.

BASIN TOPLANTISI

Haftanın başlaması sırasında MPM Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir, bir basın toplantısı düzenledi ve çalışmalarının amacını şöyle özetledi :

«Bildiğiniz gibi Milli Prodüktivite Merkezimiz, 1983 yılını ülkemiz açısından verimlilik yılı ilan etmişti. Bu açıklamamızın Resmi makamlar tarafından beğeni ile karşılanmış olması, bizi şüphesiz ayrıca menun etmiştir. 1983 yılı, Türkiyemiz için verimlilik yılı olmalıdır. Ancak bu verimliliğin nasıl elde edileceği ayrı bir bilgi, değerlendirmede, özen ve yakın ilgi işidir.

MPM olarak verimlilik yılı konusunda ilk anonsu yapmakla kalmayıp bunun eski tabirle kuvveden fiile geçmesi, yeni deyimle bu fikrin hayata aktarılması için hangi bilimsel ve pratik yolların izleneceği yolundaki görevi de üstlenmiş bulunuyoruz.

İşte bu amaçla Milli Prodüktivite Merkezi, 26-30 Eylül tarihlerini verimlilik haftası çalışmalarına tahsis etmiştir. Bu hafta boyunca ülkemizde çeşitli üretim dallarında verimli olabilmek, bazı dallarda daha çok verimli olabilmek için neler yapılması gerektiğini çeşitli çalışmalarla anlatacak ve bu anılatı.

mı toplumun her kademesine ulaştırmaya çaba sarf edeceğiz.

VERİMLİLİK NEDİR?

Bu noktada önce verimlilik kavramından ne anladığımızı, ne anlamamız gerektiğini müsaadenizle açıklamak istiyorum.

Günümüz dünyasında ekonomik kalkınma çabası, gelişmiş olsun olmasın her ülkenin en önemli çabası haline gelmiştir. Az gelişmişlikten, yoksulluktan kurtulma, yahut daha güçlü bir ekonomiye ulaşarak geleceği güven altına alma, tüm devletlerin amacı olmuştur. Ülkemiz için de bu böyledir. Böylelikle, ekonomik gelişmeyi anlamak bakımından anahtar kavram olan verimlilik en başta gelmek, tedir.

Verimlilik, günümüzde, kalkınmanın, kalkınmış ülke, yahut kalkınmış toplum olmanın en şaşmaz ve belirgin ölçülerinden birincisi olarak kabul edilmektedir. Verimlilik aynı zamanda kalkınmanın itici gücüdür, lokomotifidir. Lokomotif olmadan vagonlar nasıl yürümez ise, verimlilik olmadan, verimliliği sağlamadan, verimliliği esas almadan kalkınmayı sağlamak mümkün değildir. Bunun yanında milli ekonominin herhangi bir sektöründeki verimlilik artışı, otomatik olarak öteki sektörleri de olumlu yönde etkileyip harekete geçirmektedir. Yüksek verimlilik ise, geçici güçlüklerle bile sarsılmayacak kadar sağlam bir üretim ve kalkınma gücü demektir.

O halde, ekonomik kalkınmanın ve gelişmenin başlıca aracı, verimlilik, hatta yüksek verimlilik olduğuna göre, Türkiye'miz açısından bu itici güce bir an önce ulaşmak ve kavuşmak arzusunda olmalıyız. Bu arzuyla gerçek verimlilik şeklinde üretme aktarmalıyız.

Bilimsel çalışmalarda, verimlilikle refah, yaşama düzeyi ve gelir bölüşümü gibi temel sorunlar öte yandan yine verimlilikle ücretler, nisbi fiyatlarla maliyetler gibi temel ekonomik

değişkenler arasında yakın işbirliği olmaktadır. Verimlilik, hem insan emeğinin üretkenliği ve üretici gücünün artırılması gibi önemli bir ekonomik sorunla ilgilidir, hem de insan emeğinin değerlendirilip ödüllendirilmesinde önemli bir göstergedir.

Verimliliğe tek tek işletmeler açısından da baktığımızda istihdam, sermaye kullanımı ve yönetim gibi unsurları da olumlu ya da olumsuz etkilediği gibi, sorun sadece o işletmeyle kalmayıp ülke çapında etkinliğini ortaya koymak otadır. O halde verimlilik, ulusal ekonomi açısından olduğu kadar, tek işletmeler açısından da pek çok sorunun hallinde sihirli bir anahtar niteliğindedir. Ama bu işin sihirbazlıkla değil, verimliliği iyi anlayıp uygulamakla ilgili vardır. Gelişen teknolojiyi bilinçli kullanıp üretime aktardığımızda, bu sihirli anahtar elimize geçmiş ve kalkınma kapıları yüzümüze açılmış demektir.

İddia ediyoruz ki, gerek pratik, gerek bilimsel açıdan kanıtlanmıştır ki, hiç bir para politikası enflasyonu önlemede, verimlilik kadar başarılı olamaz.

Bunun yanında, işçi-işveren ilişkilerini, dolayısıyla çalışma barışını demokratik gelenek ve yöntemler çerçevesinde düzenlemede de, verimlilikten daha sağlam bir temel bulunabilmiş değildir. Üretimde çalışanların daha az yorulup yıpranmalarını, o müessesesinin daha rantabl çalışabilmesini temin eden ön koşul, yine verimliliktir. Kısacası verimlilik birim sahadan daha çok üretim yanında, çalışanın refah ve mutluluğunu da beraberinde taşıyan bir kavramdır.»

SEMPOZYUM ÇALIŞMALARI

Hafta nedeniyle Devlet İstatistik Enstitüsü salonunda düzenlenen «Verimlilik ve Kalkınma Stratejisi» konulu sempozyumda konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ,

«Biz şartlar ne olursa olsun, çalışma barışını devam ettirmek amacındayız» dedi .

Kalkınma yolunda olan bir ülkenin televizyonunun hiç değilse haftada iki gün verimlilik konusunda yayın yapmasını isteyen Şevket YILMAZ, şöyle konuştu :«Bu mikrofonlarda her halükarda konuştuklarımızı tatbikata koyabilseydik, Türkiye'bugünkü yerinde bulunmaması gerekirdi.

«Biz hoşla gitse de, gitmesede düşündüğümüz gibi konuşur konuştüğümüz gibi de davranırız. Ülke çıkarını herşeyin üstünde tutarız. Zira, sadece çalışanları değil, 45 milyonu düşünmek zorundayız. Şartlar ne olursa olsun, çalışma barışının korunması ve devamından yanayız. Bunun yanında görüyoruz ki, bu barışı bozmak isteyenler, bazı hallerde daha fazla önem kazanıyor. Herkes sorumluluğunu iyi bilirse, sorunlar çözümlenir. Amacımız iyi bir Türkiye, 45 milyonun kalkınması ve çalışanların refah seviyesinin yükselmesidir.»

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, 1983'ün MPM tarafından Verimlilik Yılı olarak ilan edilmiş olmasından büyük bir memnurluk duyduklarını belirtti, fakat verimliliği sağlayabilmenin tek yolunun bu kavramın milletçe benimsenmesi olduğunu vurguladı.

Bu kadar önemli bir konunun görüşülmesi sırasında, İşveren üst düzey temsilcisinin katılmasını eleştiren Yılmaz, «Verimliliği biz kendi başımıza mı sağlayacağız. Sermayeye düşen görev yok mu? Neden böyle konulara önem vermiyorlar? TRT de konuya önem vermiyor? Haftada iki kez birkaç dakika bu konuyu işlemler, kitlelere nasıl verimli olabileceğimizi bilimsel ve pratik yollardan anlatsalar, fena mı olur?» şeklinde konuşmasını sürdürdü.

Türk-İş Genel Başkanı, daha sonra şunları söyledi :

«Herşeye rağmen işçi kesimi olarak biz, üzerimize dü-

YILMAZ:
«HER
KONUŞULAN
TATBİK
EDİLSEYDİ
TÜRKİYE
BUGÜN
ÇOK
İLERDE
OLURDU»

«İŞÇİ
KESİMİ
OLARAK
BİZ,
ÜZERİMİZE
DÜŞENİ
HER
ZAMAN
YAPTIK,
YAPMAYA
DEVAM
EDECEĞİZ»

şeni her zaman yaptık ve yapmaya da devam edeceğiz. Verimliliğin artırılması için çalışacağız. Son zamanlarda bazı üretim dallarında gözle görülür biçimde artışlar sağlanmıştır. Grafik ve resmi istatistikler de bunu gösteriyor. Fakat, verim artışına paralel olarak işçi sayısı, yani bir işyerinde tam kapasite çalışılmasını gerektirecek düzeyde işçi sayısı muhafaza edilmemiş, emekli olan, ayrılan, vefat eden ya da başka sebeple boşalan yere yeni işçi alınmamış, işçi sayısı düşürül müştür. Hani tam kapasite çalışacak mıydık? İşçi sayısı azalınca, bir işçiye yapabileceğinden çok iş yüklenince verim artmaz ki, aksine azalır.

Aslında, en ucuz işgücü Türkiye'dedir ve işçi ücretlerinin maliyetteki payı sadece yüzde 11,5 dolayındadır. Nerede var, böyle ucuz işgücü? İşverenler, nalıncı keseri olmaktan, hep

bana demekten vazgeçmelidirler.»

YÜKSEK HAKEM KURULU

Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci VARLIK da, Yüksek Hakem Kurulu'nun Hükümetin ekonomik politikasını gözönünde tutmak zorunda olduğunu söyledi.

VARLIK, verimliliğin artırılabilmesi için her şeyden önce çalışma barışının sağlanması gerektiğini belirterek, 12 Eylül öncesi bozulan çalışma barışının 12 Eylül'den sonra büyük ölçüde sağlanmış olduğunu kaydetti.

Yüksek Hakem Kurulu Başkanı VARLIK konuşmasına şöyle devam etti :

«Yüksek Hakem Kurulu işçi-işveren ve hükümet arasında bir kuruluştur. YHK Hükümetin ekonomik politikasını gözönün-

de bulundurmamak zorundadır. Bunun yanında işçinin alım gücünü, refah seviyesinde olmasa bile yaşayabilme durumuna getirmek amacıyla. Bugün, iki buçuk milyon işsiz bulunan bir ülkede, Yüksek Hakem Kurulu'nun nasıl bir ücret politikası takip etmesi gerektiğini takdirlerinize bırakıyorum. Bütün bunların yanında işçi-işveren arasında bir huzursuzluğun varlığı görülmemektedir.»

Sempozyumun açılışında konuşan Milli Prodüktivite Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı Kaya ÖZDEMİR ise, işçi-işveren ve hükümetten oluşan üçlü bir yapıya sahip MPM'nin bu özelliğinin korunması dileğinde bulundu.

Kaya Özdemir, MPM'nin etkinliğini sürdürebilmesi için ilgili kuruluşlardan yakın ilgi beklediklerini, özellikle de TRT ve basının bu işi benimsemesini temenni ettiklerini söyledi.

KAYA
ÖZDEMİR,
KENAN
EVREN'E
MPM'NİN
ŞÜKRAN
ŞİLDİNİ
SUNDU.

SOSYAL POLİTİKA

BU METİN, 6-9 TEMMUZ 1983 TARİHLERİ ARASINDA TÜRK-İŞ EĞİTİM MERKEZİ'NDE DÜZENLENEN MÜFREDAT GELİŞTİRME TOPLANTISINA KATILAN, ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. FARUK ANDAÇ VE TÜRK METAL SENDİKASI EĞİTİM MÜDÜRÜ HASAN SERHAT DOĞU'DAN OLUŞAN ALT KOMİSYONUN GÖRÜŞMELERİ İŞİĞİNDE, DOÇ. DR. FARUK ANDAÇ TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR.

GİRİŞ :

Çalışanların üretim faaliyetleri esnasında veya belirli bir süre işsiz kalmaları halinde ekonomik ve sosyal birçok sorunlarla başbaşa kaldıkları şüphesizdir. Bu sorunların çözümlenebilmeleri için araştırılıp incelenmesi ve analiz edilmesi gerekir. Bunu gerçekleştirmek amacıyla bir bilim dalı geliştirilmiştir ki buna sosyal politika demektir. Diğer bir ifadeyle çalışma hayatını ele alıp inceleyen ve teoriler, prensipler koyan bilim dalına genel ve geniş anlamda «Sosyal Politika» adı verilmektedir.

Sosyal politikanın geniş anlamda amacı, sosyal grupların (işçi-işveren) toplumun bütünü içinde yerlerini almalarını ve bunların toplumda kaynaşmalarını sağlamaya yönelik çalışmalardır. Diğer bir ifadeyle işçi-işveren arasındaki uyumsuzlukları ortadan kaldırıp, istihdam ile ilgili sorunları çözümleyip sosyal barışı sağlamaktır.

Sosyal politika ekonomik, sosyal ve hukuki yapıardan oluşan kapitalist bir ortam içinde doğup, gelişmiştir. Böyle bir ortamda çalışma hayatını ekonomik yönüyle ele alıp inceleyen sosyal politika koluna «çalışma ekonomisi», hukuki yönüyle ele alıp inceleyen koluna «iş hukuku», sosyolojik yönüyle inceleyen koluna «çalışma sosyolojisi», Psikolojik yönüyle inceleyen koluna ise «Çalışma Psikolojisi» adı verilmektedir. Buna göre sosyal politikanın kapsamı içine giren her konunun ekonomik, hukuki, sosyolojik, psikolojik v.s. gibi yönleri bulunmaktadır diyebiliriz.

Biz burada teoriden çok teknik ve organik bilgilere önem vereceğiz. Sosyal politikanın uygulamasını ele alacağız ve bazı incelemelere baş vuracağız.

I — SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI, AMACI VE TARIFI:

Aiman bilim dilinden (Sozial Politik) dilimize girmiş olan «Sosyal Politika» kavramı terminolojik olarak Yunanca Demokratik Devlet anlamında «Politicia» ve Latince ortak arkadaş anlamında «Socius» kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Sosyal politika kapitalist sanayi devrimi ile toplumda oluşan sosyal gruplar (işçi-işveren) ve bunlar arasında beliren farklılaşmalar sonucu ortaya çıkan ekonomik ve sosyal sorunların çözülmesi amacıyla doğmuştur. Kapitalist ekonomi düzeni içinde işçi-işveren arasındaki uyumsuzluklar ve mücadeleleri azaltmak, mümkün oldukça bunları ortadan kaldırmak, mevcut yürürlükteki düzeni devam ettirmek ve sağlamlaştırmak böylece toplumda sosyal barışı sağlamak sosyal politikanın başlıca amaçlarıdır.

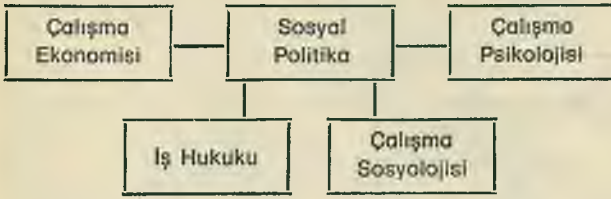
Değişik bir ifadeyle sosyal politikanın konusu, ekonomik üretim faaliyetlerinin toplum içindeki etkilerini ve sosyal gruplar (işçi-işveren) arasında yarattıkları sorunlarının çözülmesini sağlamaktır. Buna göre sosyal politikanın özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1 — Sosyal politika kapitalist ekonomi sistemi içinde etkin rol oynar.

2 — Bu sistem içinde oluşan sosyal gruplar (işçi-işveren) arasındaki istihdamla ilgili ilişkileri düzenleyerek sosyal barışı sağlar.

3 — Adil bir gelir dağılımını sağlayacak önlemleri alarak toplumda sosyal adalet ve sosyal refahı gerçekleştirir.

Sosyal politikanın içine giren her konunun ekonomik, hukuki, sosyolojik, psikolojik v.s. gibi çeşitleri, yönleri bulunmaktadır. Bu nedenle çalışma hayatının sorunlarının çözümlenmesinde konuyu ekonomik yönüyle ele alıp inceleyen «çalışma ekonomisi», hukuki yönüyle inceleyen «İş Hukuku», sosyolojik yönüyle önleyen «Çalışma Sosyolojisi Psikolojik yönüyle inceleyen »«Çalışma Psikolojisi» bilim dalları geliştirilmiştir. (Bakınız Şekil - 1)

Şekil-1. Sosyal Politikanın Kolları

Bu bilim dalları bir bütün teşkil ederler. Aynı konuyu çeşitli yönleriyle incelerler ve çözüm yollarını araştırırlar.

II SOSYAL POLİTİKANIN DOĞUŞ NEDENLERİ VE GELİŞMESİ :

XVIII. yüzyılın son çağından itibaren. Avrupa'da doğup büyük bir hızla gelişmiş olan kapitalist sanayi, geniş ölçüde istismar hareketlerine neden olmuş, başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere insanlık tarihinin hiçbir devresinde görülmemiş şekilde utandırıcı bir sefaletle sü-rüklenmiştir.

Ortaçağ Avrupa lonca sisteminde nisbi bile olsa, oldukça rahat koşullar altında yaşayan ve çalışan işçiler, kapitalist fabrika sanayiinde son derece ağır çalışma koşulları ve korkunç bir geçim sıkıntısı ile karşı karşıya kalmışlardır.

Makinanın kapitalist sanayi hayatına girmesi, önceleri insan gücüne ihtiyacı gittikçe azaltmış ve sonunda üretim faktörlerinden (Üretim faktörleri: Emek, sermaye, mütteşebbis ve toprak) emek ile sermaye (kapital) arasında menfaat çalışmasına neden olmuştur. Bu menfaat çalışmasında insan gücü, yani emek faktörü, kapital faktörü karşısında sürekli olarak güçsüz kalmıştır. Bunun nedenlerini anlamak için emeğin özelliklerini incelemek gerekir:

a) Emek bekletilmeyen bir üretim faktörüdür. Kullanılmadığı zaman bireyin geliri, nafakası kesilir. Halbuki kapital bekletilebilir, stok edilebilir.

b) Emeğin karşılığı olan ücret geliri, sahibinin genellikle tek gelir kaynağıdır. Birey başka gelire sahip değildir, ücret geliriyle yaşadığından emeğini kullanmama yeteneğine sahip değildir.

c) Emek sahibi, emeğini daha uygun koşullar altında çalışan bir ekonomiye gönderme olanağına çok kere

sahip değildir. Çünkü insan sosyal çevreye çok bağlıdır. Sosyal mobilite düşüktür. İnsanın çevresini terkedip, başka yerde çalışmaya gitmesi zor bir işlemdir. Emek sahibi bir çok durumda iyi çalışma koşullarına, alıştığı çevrede sahip olmayı tercih eder. Halbuki sermaye her çevreye intibak edebilir.

d) Emek sahibinin her an çalışmak sorunuğu olmasına karşın, sermaye sahibi, emeği kullanmaktan kolayca kaçınabilir. İşveren otomasyona gitmek ve insan gücü yerine makineyi kullanmak suretiyle üretimini sürdürebilir, sürdürebilir.

Bu nedenlerle emek-sermaye mücadelesinde emek faktörü, özellikle 19. yüzyılda, sermaye faktörü karşısında daima güçsüz kalmış ve istismar edilmiştir. Amme organları önceleri olayların seyircisi olmuşlardır. Herhangi bir önlemin ekonomik ve teknik gelişmeyi durduracağını sanmışlardır. Ancak zaman ilerledikçe «serbest iş akdi» nin beklenen sonucu vermediği görülmüştür. Nitekim yer yer salgın hastalıklar çıkmış kitle sefaleti ve insan istismarı toplumun temellerini sarsacak kadar tehdit eder duruma gelmiştir.

Bu olaylar karşısında amme organları-insancıl, dinî, sıhhi, kültürel, askeri, ekonomik ve siyasi nedenlerle-güçsüz tarafın yanında yer almak ve sosyal çalışma hayatına müdahale etmek zorunda kalmışlardır. Böylece 19. yüzyıldan itibaren çalışma hayatını düzenleyecek hukuk kurallarına ihtiyaç duyulmuş, amme organlarıncı sosyal anlamda yasalar çıkarılmaya ve sosyal kuruluşlar (sosyal sigortalar, aile yardım sandıkları ve bunun gibi) kurulmaya başlamıştır.

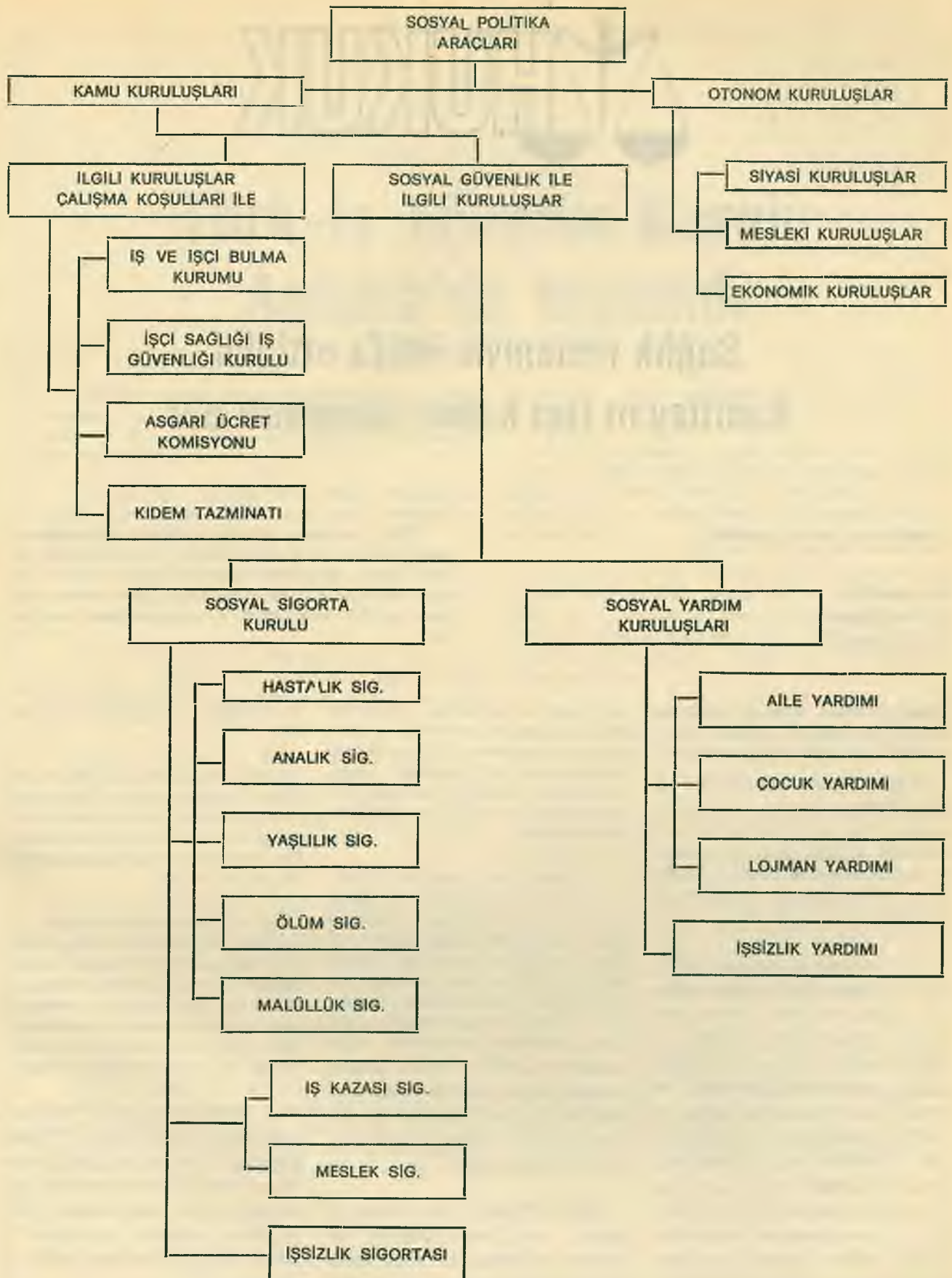
Öte yandan sosyal yasaların boşluklarını doldurmak ve amme organlarının müdahalesine yardımcı olmak amacıyla daha demokratik bir yol olan kendi kendine yardım mekanizması aracılığıyla çalışma hayatı biraz daha kuralaştırılmıştır. Kendi kendine yardım mekanizması aracılığıyla amme organlarının çalışma hayatına doğrudan doğruya müdahalesinin yanında, sosyal guruplarda kendileri bizzat bir takım organizasyonlar kurmak suretiyle sosyal sorunlarına kendi kendilerine çözüm yolları bulmaya çalışırlar. Amme müdahalesi ile kendi kendine yardım mekanizması yanyana işler. Ancak, kendi kendine yardım mekanizması ise zorunlu ve emredici kurallarla donatılmıştır. Kendi kendine yardım mekanizmasının uygulanmasına hukuki ve kültürel nedenlerle geç başlamıştır.

III — SOSYAL POLİTİKA ARAÇLARI :

Ekonomik üretim faaliyeti içinde bulunan çalışanların ekonomik ve sosyal sorunlarının çözümlenebilmesi için çalışma hayatına müdahalenin mutlaka gerektiğini söylemiştik. Bununla beraber sosyal politikanın uygulamada çalışma hayatını düzenleyecek, alınacak önlemleri gerçekleştirecek oldukça zengin araçlar geliştirildiğini de söyleyebiliriz.

Kapitalist ekonomi sisteminin devamlılığını sağlamak ve bunun olumsuz ekonomik, sosyal ve politik etkilerini ortadan kaldırmak için bir dizi önlemler geliştirilmiştir. Bu önlemleri gerçekleştirecek sosyal politika araçlarını şematize ederek belirtebiliriz. (Bakz. Şekil-21 - Sayfa 23)

(Devamı Var)

Şekil 2 — Sosyal Politika Araçları.

Sağlık nedeniyle istifa ettiğini kanıtlayan işçi kıdem tazminatı alır

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1982/7354

K. 1982/10358

T. 30.12.1982

DAVA: Davacı, kıdem tazminatı far-kiyle yıllık ücretli izin parasının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

KARAR: Hüküm süresi içinde dava-lı avukatı tarafından temyiz edilmekle dosya incelendi, gereği konuşulup dü-şünüldü:

1 — Davacının davaya esas tutulan önceki döneme ilişkin hizmet sözleş-mesi hernekadar istifa ile sona ermiş ise de dilekçede sağlık sebepleri ile istifa olunduğu yazılıdır. İlke olarak istifa ile hizmet sözleşmesine son ve-rilmesi kıdem tazminatı istemeye en-gel bir durum teşkil eder. Ancak, kı-dem tazminatına hak kazandıracak bir sağlık nedeninin söz konusu olup da davacı da bu durumu isbat ederse önceki hizmet döneminin kıdem tazmi-natında dikkate alınması doğru olur. Böyle bir sağlık nedeni isbat edilemez-

se davacı önceki hizmet döneminin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmasını isteyemez. O halde mahke-mece bu yön tehlik olunarak varıla-cak sonuca göre karar verimlesi iça-bederken eksik inceleme ile yetinilme-si isabetsizdir.

2 — Kabul şekli itibarıyla İş Kanu-nu'nun değişik 14. maddesinin «ancak bu tazminatın T.C. Emekli Sandığına tabi olarak geçen hizmet süresine ait kısmı için ödenecek miktarı yaşlılık veya malullük aylığının başlangıç ta-rihinde T.C. Emekli Sandığı Kanunu-emekli ikramiyesi için öngörülen mik-nun yürürlükteki hükümlerine göre tardan fazla olamaz» hükmü dikkate alınarak kıdem tazminatı hesabı ge-rekirken son ücret esas alınarak ön-ceki dönem için kıdem tazminatı he-sabı dahi isabetsizdir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yu-karıda 1 sayılı bentte gösterilen ne-denlerle oyçokluğu, 2 sayılı bentte gösterilen nedenlerle oybirliği ile BO-

ÖZET: Davacının önceki çalışması istifa nedeniyle sona ermiş ise de, dilekçede sağlık nedeniyle ayrıldığı ya-zılıdır. İstifa durumunda kıdem ödencesi verilmez. An-cak, sağlık nedeni öne sürüldüğüne göre, bunun doğru olup olmadığı araştırılarak sonuca göre karar verilmei-dir.

ZULMASINA, (...) 30.12.1982 gününde karar verildi.

KARŞI OY YAZISI: İstifanın hizmet aktinin kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmeyecek şekilde sona ermesi hali olarak kabulü, işçinin hizmet ak-tine tabi olarak geçen hizmet süresi için geçerli değildir.

Bu yön, İş Kanununun değişik 14. maddesi hükümlerinden açıkça anla-şılmaktadır. Bununla kanun koyucu, hukukun temel ilkelerinin bir gereği olarak T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre emekli ikramiyesi ödenmesine ilişkin esasları ve kazanılmış hakları burada da aynen korumak istemiştir.

Bu itibarla mahkemenin, davacının istifa suretiyle sona eren T.C. Emek-li Sandığı Kanununa tabi olarak geçen hizmet süresini kıdem tazminatı he-sabında dikkate almış olmasının doğ-ru olduğu kanaatiyle, çoğunluğun 1. maddedeki bozma sebebine iştirak et-miyorum.

Türk-İş Yönetim Kurulu Ankara'da toplandı

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun Ankara'da başlayan çalışmaları tamamlanmış, bu toplantıda TÜRK-İŞ Genel Kurulunun 21 Aralık 1983 günü Ankara'da toplanması kararlaştırılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Yönetim Kurulunda alınan kararlar konusunda, basın mensuplarının soruları üzerine şu açıklamayı yapmıştır:

«14 Ekim 1983 günü Ankara'da toplanan TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu çeşitli yurt ve işçi sorunlarını görüşmüş ve şu konuları karara bağlamıştır:

— TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, son iki yıl içinde işçi ücretlerinde meydana gelen aşınmanın giderilebilmesi için, TÜRK-İŞ İcra Kurulu tarafından sürdürülen çalışmaları gözden geçirmiştir.

Son iki yıl içinde işçi ücretlerinde enflasyon artışı oranı sonunda meydana gelen bu aşınmanın % 20 dolayında olduğunu belirleyen TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, «EK ÜCRET ZAMMI» ile ilgili isteğin, Yüksek Hakem Kurulu tarafından dikkatle değerlendirilmesi gereğinde birleşmiştir.

Toplu iş sözleşmelerinin, sosyal zorunluluk hallerinde Yüksek Hakem Kurulu tarafından yenilenmesini öngören 2364 Sayılı Kanunun 1/B maddesinin dikkate alınarak, ücret zım oranlarındaki hataların giderilebileceğini gözönünde bulunduran TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bu noktadan hareketle Başbakan Bülend ULUSU'nun Yüksek Hakem Kurulu'na gönderdiği ikinci yazıda da aynı imkana değindiğine dikkati çekmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, işçilerin, aileleriyle birlikte milyonlarca yurttaşımızın bu teşebbüsün sonucunu beklediğini hatırlatmıştır. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, işçi emeklerinin büyük bir adaletsizlikle karşı karşıya bulunduğu yolundaki görüşünü tekrarlamış, işçi emekli aylık-

larının geçim şartları ile uyumlu bir seviyeye getirilmesini istemiştir.

— TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları hakkında Danışma Meclisi'nde 13 Ekim 1983 günü kabul edilen Kanun ile işçilerin yönetime katılma hakkının kaldırılmasını kaygıyla karşılamıştır.

1964'den bu yana, İktisadi Devlet Teşekküllerinde işçilere sınırlı da olsa, temsil hakkının tanınmış olduğunu, bunun uygulamada sayısız yararları görüldüğünü kaydeden TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, işçilere yönetimde temsil hakkı tanınmasının çağdaş bir hak olduğuna dikkati çekmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Danışma Meclisi'nde kabul edilen bu Kanunla ortaya çıkan haksızlığın, Milli Güvenlik Konseyi tarafından düzeltileceği yolundaki inancını tekrarlamıştır.

— TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, TÜRK-İŞ 13. Olağan Genel Kurulunun, 21 Aralık 1983 Çarşamba günü Ankara'da toplanmasını, bu Genel Kurulda TÜRK-İŞ örgütünün tüm yöneticileriyle temsil edilmesini kararlaştırmıştır.

— TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Bankacılık işkolunda TÜRK-İŞ'e katılma kararı alan «BANKA-BÜROSEN» ve «Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (BASS)»ın başvurularını, TÜRK-İŞ Ana Tüzüğü'nün geçici 1. maddesinin öngördüğü davranış kuralları içinde bulunmaları koşuluyla kabul etmiştir.

— 1984 yılı başlarında serbest toplu pazarlık düzeyine girileceğini, bu döneme, Türk Sendikacılık Hareketinin tüm hazırlıklarını yapmış olarak girmesi zorunluluğunu gözönünde bulunduran TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, sendikal hak ve özgürlükleri koruma ve geliştirmede TÜRK-İŞ Örgütünün birlik ve beraberlik içinde çalışacağını belirlemiştir.»

HÜKÜMET BİLDİRİSİ :

İşverenler, çalıştırdıkları işçileri 7 Kasım tarihine kadar bildirecekler

Hükümet; işverenlerin, çalıştırdıkları işçileri, 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu'nda belirtilen süreler içerisinde Çalışma Bakanlığı'na ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne bildirmeleri gerektiğine ilişkin bir bildiri yayınladı.

Bildiri şöyle :

«Toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikaların gerçeğe uygun bir şekilde süratle tespit edilmesini sağlamak amacıyla 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu'nun 62'nci maddesine göre işverenlerin yeni işe aldıkları işçilerle işyerinden ayrılan işçileri 15 gün içerisinde usulüne uygun bir şekilde Çalışma Bakanlığı ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne bildirmeleri gerekmektedir.

Aynı Kanun'un geçici 3'üncü maddesinde, işverenlerin Kanun'un yürürlüğe girdiği 7 Mayıs 1983 tarihinde çalıştırmakta oldukları işçileri de yukarıda sözü edilen makamlara 7 Kasım 1983 tarihine kadar bildirmeleri öngörülmektedir.

11 Haziran 1983 tarihli, 18074 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «İşverenlerin İşçileri Çalışma Bakanlığı'na, Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne ve Sendikalara Bildirmeleri Hakkında Yönetmelik»te bildirme şekli belirtilmiştir.

İşverenlerin, çalıştırdıkları işçilerin sendikalı olup olmadığına, toplu iş sözleşmesinin bulunup bulunmadığına ve sayılarına bakılmaksızın, yönetmelikte belirtilen belgeleri düzenleyerek Kanun'da öngörülen süreler içerisinde Çalışma Bakanlığı'na ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne vermeleri önemle duyurulur.»